

Hunajan laatu vaatii tarhaajalta alituista tarkkuutta

Vierasainejäämät voidaan havaita hunajasta vain laboratorio-tutkimuksissa. Tarhaaja ei voi huomata niitä aistinvaraisesti. Siksi on tärkeää noudattaa huolellisuutta sekä tarhaustoimissa että hunajan käsittelyssä.

Sadonkorjuuseminaarin hunajakilpailun laadukkaat hunajat ovat todella ylpeyden aihe. Nenää ei kuitenkaan kannata nostaa liian korkealle vaan pysyä tarkkaavaisena ja muistaa, että yllätyksiä voi tulla odottamattomalta taholta.

Hunajan kosteuden ja kuumentamisen suhteen suomalaiset mehiläistarhaajat osaavat jo toimia hyvin. Hunajat harvoin lähtevät käymään, eikä ainakaan kaupan hyllyille juuri eksoottisia käyneitä tuotteita. Kosteutta mitataan ja sen riskit tiedetään. Samoin hunajan lämmittämisessä tarhaajat osaavat toimia hunaja-asetusta ja SML:n Hyvän käytännön ohjeita noudattaen, eikä liian korkeita HMF- eli hydroksimetyyli-furfuraali-pitoisuuksia sanottavasti enää tavata.

Varmista, että niin lingon kuin kaikkien hunajankäsittelyastioidenkin saumat ovat hyväkuntoisia. Tinattu sauma on aina riski. Lyhytkin seisotus astiassa voi irrottaa hunajaan raskasmetalleja yli sallittujen määrien.

Aistein havaittavat asiat on helppo kontrolloida, mutta näkymättömät, mauttomat ja hajuttomat tekijät jäävät tarhaajan asiantuntemuksen ja huolellisuuden varaan. Hunajan laboratoriotestin tulos voi olla yllätys, jos vaaranpaikoista ei ole ollut riittävästi tietoa.

Ruokavirasto seuraa jäämiä vuosittain

Ruokavirasto kerää vuosittain 60 hunajanäytettä jäämäanalyyseihin. Kymmenen viime vuoden aikana hunajasta on löytynyt jäämiä vain muutaman kerran, mutta tavoitteena on tietenkin nollataso.

Joskus analyyseissä on löytynyt pieni määrä kumafossia, joka on Suomessa kielletyn varroantorjunta-aineen vaikuttava yhdiste. Selvityksessä paljastui, että tarhaaja oli ostanut torjunta-ainetta ulkomailta. Näitä vielä 1990-luvulla käytössä olleita selektiivisten varroantorjunta-aineiden jäämiä – lähinnä tau-fluvalinaattia – löytyy vieläkin vähäisiä määriä muun muassa mehiläisvahasta. Siksi onkin hyvä, että aineet ovat Suomessa kiellettyjä ja torjumme varroaa luonnonhapoilla ja tymolilla.

Antibioottien käyttö täysin turha riski

Myös antibioottia on löytynyt pieniä pitoisuuksia kolmessa tapauksessa. Antibiootit eivät ole sallittuja mehiläishoidossa kuin erityisissä poikkeustapauksissa niin sanottujen kaskadisäännösten perusteella. Lääkejäämät ovat erittäin suuri riski. Yleensä antibioottilääkityksellä yritetään parantaa esikotelomätää ja ilmi

Maritta Martikkala
mehiläishoidon neuvoja

Kuvat: Maritta Martikkala ja Tarja Ollikka

Koko vuoden hunajasadosta voi tulla ongelmajätettä, jos hunajasta löytyy antibiootteja tai muita jäämiä. Täysin turhan riskin voi välttää hoitamalla esikotelomädän huolellisella saneerauksella ja huolehtimalla, että hunajankäsittelyastiat ovat asianmukaisia.

tulleissa tapauksissa jäämien synä ovat olleet lääkekirjanpidon puutteet ja ymmärtämättömyys varoajoista.

Surullisinta lääkejäämätapauksissa on, että esikotelomädästä voi vapautua mainiosti ilman lääkitystä. Esikotelomätä hoituu saneeraamalla tautia aiheuttavat itiöt pois pesästä ja koko tarhauksesta. Koko kakusto on sulatettava ja kalusto puhdistettava perusteellisesti, lääkitsipä tai ei. Lääkintä on siis täysin turha riski. Pelkkä saneeraus poistaa itiöt tai ainakin vähentää niitä niin paljon, että pikkutoukat eivät enää sairastu eikä uusia itiöitä synny. Vähäinen itiömäärä häviää ajan myötä itsestään, ellei uusia itiöitä saada esimerkiksi ryöstön kautta.

Lyijyä voi irrota hunaja-astian saumasta

Vuosien varrella myös lyijyä on löytynyt muutamassa tapauksessa yli sallitun pitoisuuden. Ruokavirastosta saadun tiedon mukaan yhdessä virallisessa selvityksessä päädyttiin oletukseen, että lähde on vanha kulunut suodatin, joka oli jo ehditty heittää pois. Toisen tapauksen selvityksessä taas oli päädytty siihen, että lähde on

vanha juottamalla korjattu pata, jossa hunajaa oli säilytetty.

Erittäin harmillinen on viime kesän tapaus, jossa hunajalle jouduttiin tekemään takaisin veto liian suuren lyijyjäämän vuoksi. Takaisinvedon joutuu tekemään, jos hunajasta löytyy jotain tutkittua jäämähdistettä yli sallittujen rajojen. Tässä tapauksessa tarhaaja oli toiminut huolellisesti ja parhaan taitonsa mukaan eikä jäämän lähde ollut millään löytyä. Lopulta tarhaajan omien ponnistelujen ansiosta lyijyn lähde paljastui. Lyijy oli irronnut selkeytysastian saumoista, vaikka hunaja seiso i astiassa vain vuorokauden.

Huomiota hunajankäsittelyastioihin

Mehiläistarhaajan pitää hallita valtava määrä asioita, eikä peruskursilla päästä niissä kuin hyvään alkuun. Alalle on tullut viime vuosina paljon uusia tarhaajia. Koulutus hunajan ja muiden mehiläistuotteiden laatuun vaikuttavista tekijöistä ja asioista on siten aina ajankohtaista.

Itse aloitin tarhaajana 1994 ja muistan, että siihen aikaan puhuttiin paljon hunajan laadusta. Keskustelua käytiin paitsi tarhaajan itse pesään

MITEN JÄÄMISSÄ PÄÄSTÄÄN NOLLATASOON?

Jäämistä päästään eroon toimimalla vastuullisesti niin mehiläisiä hoidettaessa kuin hunajan käsittelyssäkin.

- Varroantorjunta ei tehdä turhaan.
- Käytetään vain sallittuja varroantorjuntatapoja eli luonnon happoja ja tymolia.
- Esikotelomätä hoidetaan saneeraamalla.
- Tarkistetaan hunajan käsittelyastioiden ja välineiden kunto säännöllisesti.
- Käytetään hunajan käsittelyyn vain ruostumattomasta teräksestä ja elintarvikemuovista valmistettuja astioita.
- Kevättruokintoja tehdään vain välttämättömään tarpeeseen.
- Huolehditaan, että ylimääräiset talvuruokakakut poistetaan pesistä ennen satoaika.

Kaikkien tarhaajien on erittäin tärkeää muistaa ja ymmärtää, että hunaja on hapanta ja siksi se liuottaa metalleja. Ainoat hunajan käsittelyyn sopivat materiaalit ovat ruostumaton teräs ja elintarvikemuovi.

laittamista varroantorjunta-aineista ja muista lääkkeistä, myös hunajan käsittelyastioista ja lingoista.

Hunajan käsittelyyn käytettävien välineiden on oltava ehjiä ja astioiden ja esimerkiksi lingon saumojen kunnossa. Joidenkin vanhojen hunajan käsittelyastioiden saumat on voitu tinnata, ja niistä voi liueta raskasmetalleja hunajaan. Hunajalingoissa voi myös olla koreja, joiden muovipinnoitteet ovat haljenneita ja siksi kelvottomia.

Hunajaväärennökset puhuttavat Euroopassa

Hunajan väärentäminen on maailmalla ammattimaista liiketoimintaa. Etienne Bruneau puhui väärennöksistä Lontoon National Honey Show'ssa.

Lontoon National Honey Show'n mielenkiintoisimpia esiintyjä oli Copa-Cogecan hunajatyöryhmän puheenjohtaja **Etienne Bruneau** Belgiasta. Jo pitkään hunajaväärennökset ovat puhuttaneet ja huolestuttaneet Euroopan mehiläistarhaajia. Esityksessään Bruneau näytti tuloksia ja tilastoja, jotka pysäyttivät miettimään väärennösasiaa.

Monta tapaa väärentää

Hunajan väärentäminen on kannattavaa silloin, kun hunajan hinta on korkea tai selvästi parempi kuin sokeriliuoksen. Väärennöksiä tehdään esimerkiksi seuraavasti: Hu-

najaa laimennetaan sokeriseoksilla ja muokataan väriaineilla. Mehiläisille syötetään sokeriliuosta ja myydään mehiläisten varastoima sokeri (meillä tarkoittaisi talvuruokaa) hunajana. Pesästä otetaan mesi heti, kun se on kennoihin saatu eli täysin raakana, ja kuivataan. Tällaista hunajan väärentämistä tehdään erityisesti Kiinassa.

Liian halpa hunaja tuskin on hunajaa

Britanniaan tulee Kiinasta hunajaa, joka maksaa vain euron kilo. Bruneau naurahtikin esityksessään, voiko se silloin olla hunajaa. Eurooppalaisille mehiläistarhaajille väärennetty huna-

ja tietää valtavia tulonmenetyksiä hintakilpailun vuoksi. Väärennöksiä tehtaillaan myös Euroopassa: halpaa kiinalaista väärennöhunajaa tai sokeriseosliuoksia sekoitetaan omassa kotimaassa tuotettuun hunajaan ja myydään aitona hunajana.

Väärentäjät ovat vain askelen jäljessä uusimmista laboratoriotekniikoista. Kun väärennösten erottamiseksi kehitetään uusi menetelmä, Bruneau mukaan ei mene montaa kuukautta, kun uusi kehittyneempi väärennös on jo markkinoilla. Väärentäminen on valtavaa ammattimaista liiketoimintaa.

Maritta Martikkala